

Bård Jordfald

Hva forklarer lønnsforskjellene?

Utdanningsgruppene i statlig og i privat sektor

Bård Jordfald

Hva forklarer lønnsforskjellene?

Utdanningsgruppene i statlig og i privat sektor

© Fafo 2008

ISSN 0804-5135

Innhold

Forord	5
Innledning	6
Strukturforskjeller mellom sektorene	10
Årsaksmekanismer for høyere lønn	10
Lønnsammenlikning på tvers uten ledere	12
Lønnsammenlikning på tvers – kort høyere utdanning	15
Lønnsforskjeller etter utdanningsretninger	17
Lønnsforskjeller etter utdanningsretninger og kjønn	18
Lønnsammenlikning på tvers – lang høyere utdanning	19
Lønnsforskjeller etter utdanningsretninger	21
Lønnsforskjeller etter utdanningsretninger og kjønn	22
Sammenfatning	23
Vedlegg 1 Lederstillinger	26
Privat sektor	26
Staten	28
Litteratur	33

Forord

Dette notatet er skrevet som en del av LO-prosjektet «Lønn på tvers» hvor Fafo har gått gjennom lønnsstatistikken med sikte på å studere forskjeller mellom arbeidslivets ulike delmarkeder; privat-, kommunal¹- og statlig sektor samt helseforetakene.

Dataanalysene er i sin helhet basert på lønnsstatistikk per 1.10 2005 som er stilt til rådighet for Fafo. Innsamling og tilrettelegging av disse dataene ble gjennomført av Statistisk Sentralbyrå. SSB er ikke ansvarlig for analysene eller de tolkninger som er gjort her. Ansvar for notatets innhold er mitt alene.

Oslo 19. mai 2008
Bård Jordfald

---

¹ Inkluderer fylkeskommunale virksomheter og tilsatte i Oslo kommune.

Innledning

Dette notatet ser nærmere på lønnsforskjeller mellom utdanningsgruppene i staten og privat sektor. De siste tallene fra teknisk beregningsutvalg - TBU (NOU 2008:10) viser at de *gjennomsnittlige* lønnsbetingelsene for arbeidstakere med høyere utdanning varierer mye.

Tabell A1. Gjennomsnittlønn² for utdanningsgruppene etter næring i privat sektor og etter sektor. (NOU 2008:10)

	Industri	Bygg og anlegg	Varehandel	Finanstjenester	Staten	Skoleverket	Kommunene	Helseforetakene
1-4 års høyere utdanning								
Gjennomsnittlønn	500 500	500 500	491 300	599 600	388 100	394 600	372 000	384 000
Prosentandel med utdanning (1-4 år)	14	8	14	36	31	85	39	48
Mer en 4 års høyere utdanning								
Gjennomsnittlønn	634 500	640 900	605 400	715 500	459 100	438 800	449 600	624 000
Prosentandel med utdanning (over 4 år)	5	2	3	9	31	12	6	17

Høyest gjennomsnittslønn for ansatte med kort og lang høyere utdanning finner vi i finanstjenester³. Kommunene, unntatt skoleverket, har den laveste gjennomsnittslønnen. Mellom disse to sektorene var gjennomsnittlig lønnsforskjell på 227 000 for kort høyere utdanning og 266 000 for lang høyere utdanning. Dersom man sammenlikner gjennomsnittslønn i industri og statlig sektor, var forskjellen på 112 000 for kort høyere utdanning og 175 000 for lang høyere utdanning.

Vi skal prøve å se nærmere på hva som kan forklare forskjellene mellom privat og statlig sektor. Fafo har ikke tilgang til de årgangsfilene som ligger til grunn for NOU 2008:10. Derimot har vi tilgang til den siste lønnstatistikken som stilles tilgjengelig fra SSB for eksterne forskningsmiljøer. For utdanningsgruppene var forskjellen slik:

Tabell A2. Gjennomsnittlønn for utdanningsgruppene etter næring i privat sektor og etter sektor. (TBU 2006:11)

	Industri	Bygg og anlegg	Varehandel	Finanstjenester	Staten	Skoleverket	Kommunene	Helseforetakene
1-4 års høyere utdanning								
Gjennomsnittlønn	451 700	451 800	442 200	530 900	352 900	370 400	336 900	344 000
Prosentandel med utdanning (1-4 år)	13	8	14	35	31	84	38	46
Mer enn 4 års høyere utdanning								
Gjennomsnittlønn	562 000	579 300	527 400	641 500	419 800	411 000	402 900	588 900
Prosentandel med utdanning (over 4 år)	5	2	3	8	31	12	6	17

Lønnstatistikk per 1.10 2005 viste at de med kort høyere utdanning i gjennomsnitt tjente 99 000 mer i industrien enn i staten, mens de med lang høyere utdanning i gjennomsnitt tjente 142 000 mer i industrien. TBU publiserer ikke tall for privat sektor samlet, men for utvalgte næringer (industri, bygg og anlegg osv.). Våre gjennomsnittsberegninger for

² Avtalt månedslønn i alt per 1.10*12 mnd. Avtalt lønn + uregelmessige tillegg og bonus.

³ Etter standard for næringsgruppering. Nacekode =65,66 og 67.

heltidsansatte gir en forskjell på 90 000 for kort høyere utdanning og 136 000 for lang høyere utdanning på årsbasis, i favor privat sektor.

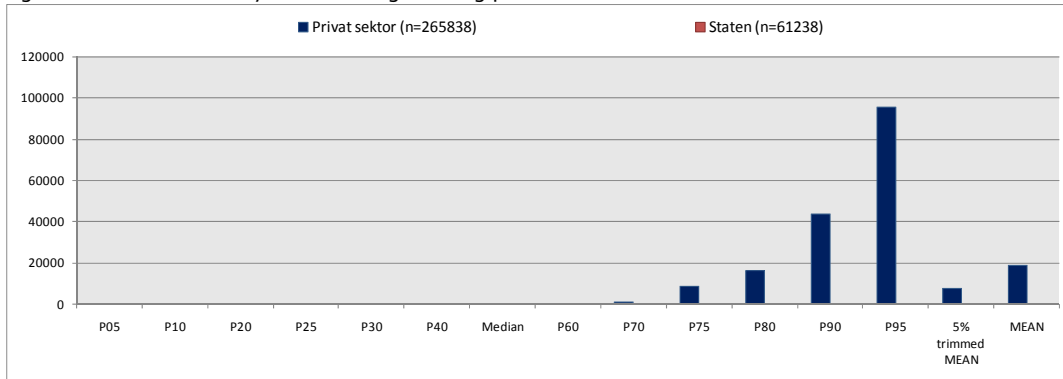
Innholdet i tabell A1 og A2 er basert på gjennomsnittlønn, noe som kan gi et unyansert bilde av den samlede lønnsfordelingen. En annen måte å studere lønnsforskjeller på er å sortere samtlige arbeidstakere i stigende rekkefølge etter lønnsnivå. Etter at man har sortert lønnsfordelingen, kan man ta ut idealtypiske lavtlønnede, normalarbeidstakere eller høytlønnede arbeidstakere. De lavest lønnede arbeidstakerne er ofte eksemplifisert som P05, som er de arbeidstakerne som har lavere lønn enn 95 prosent av de andre i fordelingen. Kun fem prosent i fordelingen har lavere lønn enn P05. Lønsmottakerne i P25 vil ha høyere lønn enn 25 prosent av samtlige lønsmottakere i fordelingen, eller sagt på en annen måte; 75 prosent i fordelingen vil ha høyere lønn enn P25. Tilsvarende er det kun 5 prosent i fordelingen som tjener mer enn P95 arbeidstakerne. P95 representerer slik sett idealtypiske høytlønnede arbeidstakere. *Median* er de arbeidstakerne som har like mange som tjener mer enn seg, som de har arbeidstakere som tjener mindre enn seg i fordelingen. Median representerer «normalarbeidstakeren». For eksempel kan gjennomsnittslønnen i finanstjenester kunne forklares med at det er noen med ekstremt høy lønn (aksjemegler, finansanalytikere etc.) og at disse «drar» gjennomsnittslønnene kraftig oppover. Gjennomsnittslønn blir da langt høyere enn lønnen til arbeidstakerne som står i midten (medianen).

Et annet forhold som kan virke forstyrrende på lønnsfordelingene er at det finnes lønnskomponenter som er ujevnt distribuert. For eksempel er bonus inkludert i tallene i tabell A1 og A2. Bonus er her definert som kontante ytelser i et arbeidsforhold, som kommer til utbetaling med varierende grad av hyppighet, kvartalsvis eller årlig. Bonus innbefatter ikke resultatavhengig belønninger som akkord, aksjeopsjoner og aksjetildelinger. Lunde og Grini (2007) beskriver fordelingen av bonus slik:

Det er en tendens til at bonusutbetalingene er skjevere fordelt enn andre lønnsarter som inngår i lønnsstatistikken. Det er en forholdsvis liten "bonus-elite" som mottar en relativt stor andel av de totale utbetalingene. Et illustrerende eksempel kan være at i 2005 mottok 10 prosent av de heltidsansatte i privat sektor mer enn halvparten av all utbetalt bonus dette året..... Også blant lederne er bonusene skjevt fordelt, og nær halvparten av bonusene gikk i 2005 til de 10 prosent ledere med høyest lønn.

I Figur A1 har vi tatt ut samtlige heltidsansatte arbeidstakere i privat sektor og i staten, for å illustrere hvordan bonusene varierer.

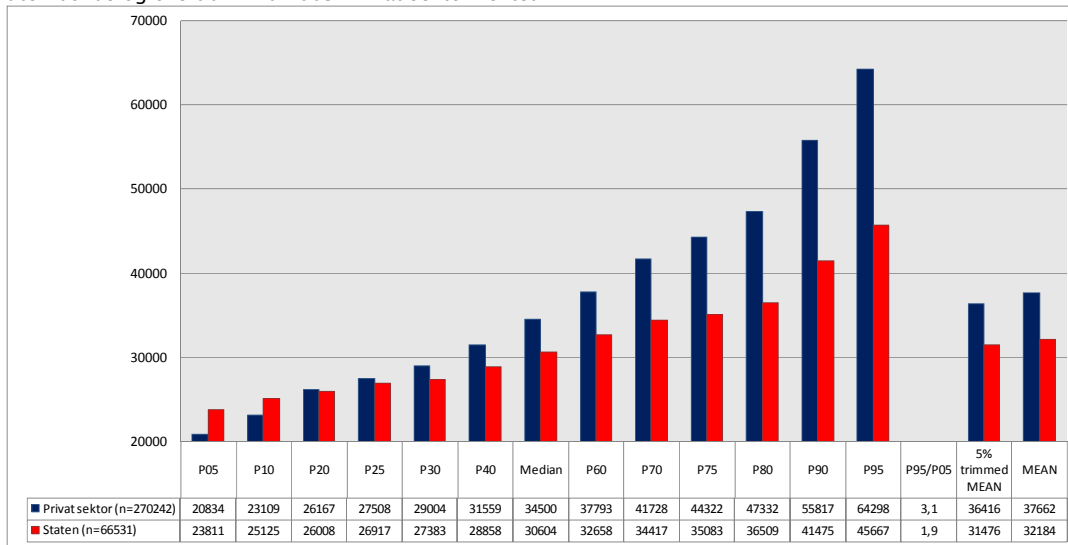
Figur A1. Ansatte med høyere utdanning i stat og privat sektor. Heltid. Bonus. 1.10 2005.

Ingen i statlig sektor mottok bonus, og syv av ti i privat sektor gjorde det heller ikke. Derimot mottok tre av ti i privat sektor bonus, og som Lunde og Grini (2007) skriver er det noen få som mottok svært store bonuser. På årsbasis mottok P90 bonusmottakeren 44 000 kroner, mens P95 mottok 96 000 kroner. Selv om syv av ti heltidsansatte lønns-mottakere med høyere utdanning i privat sektor ikke mottok bonus, fikk de i gjennomsnitt en bonus på 19 000 kroner på årsbasis. Arbeidstakere med kort høyere utdanning mottok i gjennomsnitt 18 000, mens arbeidstakere med lang høyere utdanning mottok 21 000 i gjennomsnitt. Det gjennomsnittlige lønnsnivået heves, fordi noen - men langt fra alle, mottar bonus. Det er også variasjon innad i privat sektor for utdanningsgruppene. Heltidsansatte med høyere utdanning i «Hjelpevirksomhet for finansiell tjenesteyting» hadde i gjennomsnitt 126 000 kroner, mens «Produksjon av maskiner og utstyr» lå på 6 500 (ikke vist). Figur A1 illustrerer også at gjennomsnitt ikke alltid er et godt mål for sentraltendens. «Gjennomsnittsarbeidstakeren» med høyere utdanning i privat sektor mottok bonus på 19 000, mens «normalarbeidstakeren» (median) ikke mottok bonus.

Vi skal se bort fra bonus i de påfølgende analysene, ettersom dette gjelder en mindre del av arbeidstakerne i privat sektor. Uten bonus i sammenlikningsgrunnlaget blir lønnskomperasjonen mellom privat og statlig sektor som vist i figur A2.

Figur A2. Ansatte med høyere utdanning i stat og privat sektor. Heltid. Månedslønn inkludert variable tillegg- uten bonus og overtid. 1.10 2005. Privat sektor vektet.

De gjennomsnittlige lønnsforskjellene reduseres nå til 66 000 kroner mellom privat og statlig sektor. Bruker man det trimmede gjennomsnittet⁴ reduseres forskjellene til 59 000. Dersom man legger medianverdiene til grunn reduseres forskjellene til 47 000 kroner på årsbasis. Som bonuseksempel og også viste, spiller *valg av mål for sentraltendens en vesentlig rolle dersom man skal forklare lønnsforskjeller*. Når fordelinger ikke er normalfordelte er median et mer egnet mål for sentraltendens, ettersom den tar ut ekstremverdiene i «halene» i fordelingen.

Figur A2 viser at staten har høyere lønnsnivå enn privat sektor, for de lavest lønnede, med henholdsvis 36 000 og 24 000 for P05 og P10. For P20 skiller det noen tusenlapper, i favør privat sektor. Det er helt i topp av fordelingen at forskjellene mellom privat og statlig sektor er store. Sammenlikner man P95 på tvers av sektorene var forskjellene på årsbasis 224 000 kroner. Delingstallet P95/P05 illustrerer at lønnsforskjellene er større i privat enn i statlig sektor. De høyest lønnede (P95) har over tre ganger så høy lønn som de lavest lønnede (P05), mens forskjellen i staten er i underkant av det dobbelte.

⁴ Med trimmet gjennomsnitt på 5% fjerner man de nederste 2.5 prosentene og de øverste 2.5 prosentene i en fordeling. Gjennomsnittet beregnes så for 95% av utvalget. Årsaken til at det gjøres er at man får fjernet ekstremverdier som kan skyldes feilkodinger, feilpunching eller andre forhold som forstyrrer det samlede bildet.

Strukturforskjeller mellom sektorene

Samlet er det norske arbeidsmarkedet nokså forskjellig satt sammen, både ut fra arbeidstid, kjønn og utdanning. Sekstitre prosent av de ansatte i privat sektor er menn, derimot utgjør menn kun hver fjerde tilsatt i kommune og 22 prosent i helseforetakene. Tilsvarende jobber godt under halvparten i kommunene heltid, mens 81 prosent i staten gjør det. Utdanningsmessig er det forskjeller, hvor staten og helseforetakene er de med størst innslag av tilsatte med høyere utdanning. Mens 24 prosent av de tilsatte i privat sektor har høyere utdanning har over 60 prosent i staten og helseforetakene høyere utdanning. Kort sagt er privat sektor storforbruker av arbeidskraft med videregående opplæring, mens staten er storforbruker av arbeidskraft med lang høyere utdanning.

Tabell A3. Arbeidsmarkedets sammensetning etter kjønn, tilknytning og utdanning. Antall og prosent. SSB Lønnstatistikk 1.10 2005. Privat sektor vektet⁵.

	Privat sektor	Staten	Kommunene	Helseforetakene	Samlet
Arbeidstakere	1402386	132482	390402	114570	2039840
Mann	63	54	25	22	1075560
Kvinne	37	46	75	78	964280
Tilknytting					
Heltid	77	81	47	53	1430189
Deltid	23	19	53	47	609651
Utdannelse*					
Grunnskole	10	3	6	4	163039
Videregående skole	66	36	46	36	1138901
Høyere utdanning 1-4 år	18	31	42	50	501086
Høyere utdanning 4 år eller mer	6	31	6	11	152114

* Det mangler utdanningsbakgrunn på om lag 85 000 tilsatte, hvorav 71 000 er i privat sektor. Tatt ut arbeidstakere med «ingen utdanning»

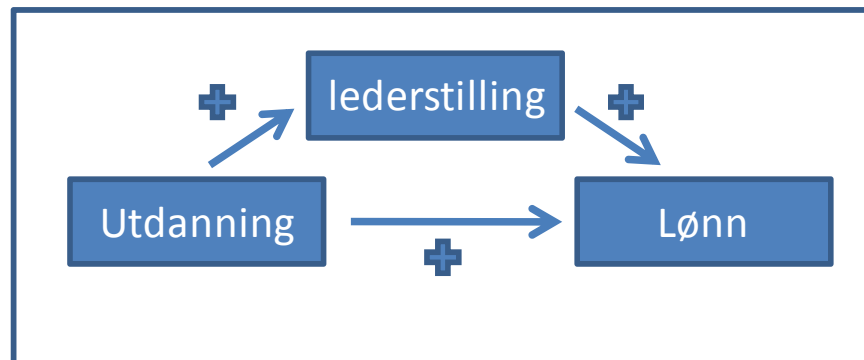
For kort høyere utdanning varierer andelen fra 18 prosent av arbeidsstokken i privat sektor, til halvparten av arbeidstokken i helseforetakene. Lang høyere utdanning varierer fra seks prosent i privat sektor til 31 prosent av den statlige arbeidsstokken. Innad i privat sektor varierer andelen med kort høyere utdanning fra 36 prosent i finanstjenester til åtte prosent av arbeidstokken i bygg og anlegg. I de fleste næringene i privat sektor er innslag av lang utdanning lavt. Størst andel er i finansielle tjenester hvor 9 prosent av arbeidsstokken har lang utdanning.

Årsaksmekanismer for høyere lønn

Andel av arbeidsstokken med høyere utdanning er langt lavere enn i privat sektor enn i statlig sektor. Man kan tenke seg at noe av lønnsforskjellene kan forklares ved at arbeidstakere med høyere utdanning i privat sektor, oftere har lederstillinger og dermed også høyere lønn enn det man finner i statlig sektor. I tillegg kan lederfunksjonen gi høyere avkastning i privat sektor enn i staten. Høyere utdanning gir høyere lønn, lederjobb gir høyere lønn og det å ha høyere utdanning gir trolig høyere mulighet for leder-

⁵ Mens tallmaterialet for stat, kommune og helseforetakene er basert på fulltelling av samtlige arbeidstakere, er tallmaterialet for privat sektor basert på utvalg. For de fleste næringer registrerer man ikke i virksomheter med mindre enn 5 tilsatte. Problemet løses ved hjelp av vekter. Disse vektene er konstruert av SSB.

stillinger. Fordi det er strukturemessige forskjeller mellom sektorene kan lederstillingene dra opp lønnstallene for utdanningsgruppene mer i privat enn i offentlig sektor.

En måte å isolere lederfunksjonen er å ta ut samtlige som jobber i lederstillinger både i offentlig og i privat sektor, og heller basere sammenlikningen på arbeidstakere uten ledende stillinger.

Privat sektor innrapporterer sine ansatte og deres lønnsbetingelser etter standard for yrkesklassifisering (STYRK), mens offentlig sektor rapporterer inn sine ledere i forhold til stillingskodene i den kommunale og statlige hovedtariffavtalen (KHTA og HTA). Man rapporterer ikke etter samme standard, men fordi hver lønsmottaker ligger inne med en stillings- eller yrkeskode⁶ kan vi identifisere hvem som er ledere. I de påfølgende avsnittene skal vi se nærmere på lønnsforskjellene etter at lederne er tatt ut av materialet.

⁶ Vedlegg I viser de forskjellige HTA stillingskodene og STYRK kodene for ledere som er tatt ut.

Lønnsammenlikning på tvers uten ledere

Ved å gå gjennom stillingskodene i de kommunale og statlige hovedtariffavtalene samt å markere lederstillingene i privat sektor og helseforetakene får vi følgende fordeling.

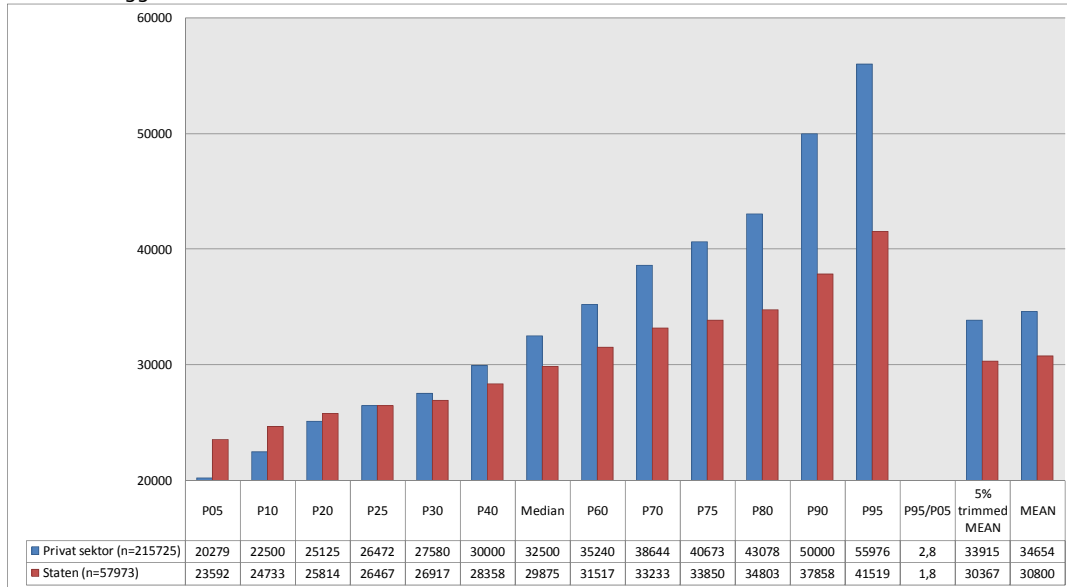
Tabell A4. Antall ledere og ikke-ledere i arbeidsmarkedets sektorer. Ledere etter utdanningsbakgrunn. Lønnstatistikk 1.10 2005. Privat sektor vektet.

	Privat sektor	Staten	Kommunene	Helseforetakene	Totalt
Tilsatte	1402386	132482	390402	114570	1855289
Ledere	129323	12240	39929	3059	184551
Andel ledere	9,2	9,2	10,2	2,7	9,0
Utdanningsbakgrunn					
Grunnskole	6845	175	1170	64	8254
Videregående	63363	3034	9480	783	76660
Høyere utdanning	56682	8969	29021	2184	96856
Antall	126890	12178	39671	3031	181770

For stat og privat sektor er andelen som er ledere like stor, mens kommunesektoren ligger et prosentpoeng høyere. Den som skiller seg ut er helseforetakene, med en svært lav andel som er registrert som ledere.

Ser vi på lederne samlet har 53 prosent høyere utdanning. Dette varierer fra 45 prosent med høyere utdanning i privat sektor til 74 prosent i staten. Dersom vi sammenlikner lønnsforskjellene mellom ikke-ledene arbeidstakere med høyere utdanning i privat og statlig sektor, gir dette disse forskjellene (figur A3).

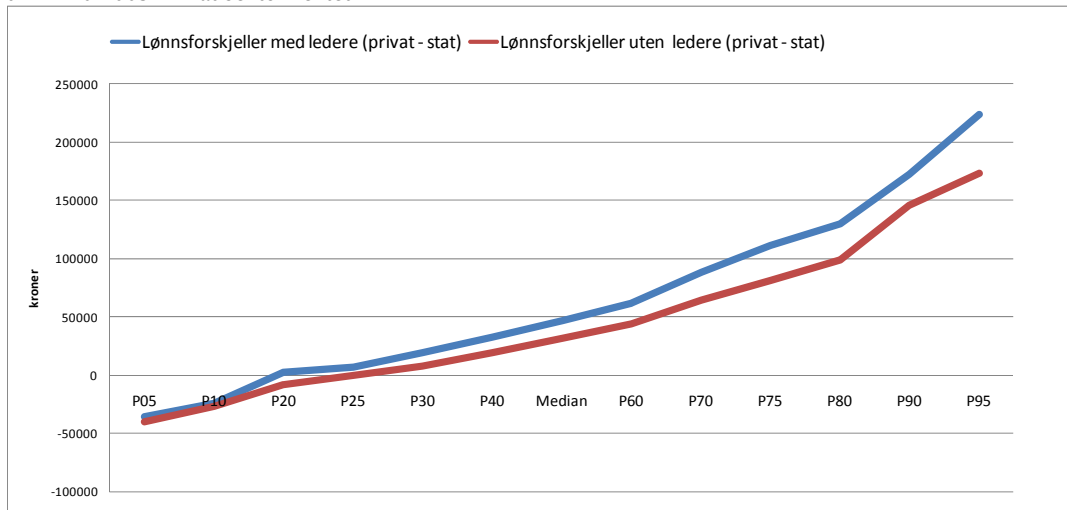
Figur A3. Ansatte med høyere utdanning i stat og privat sektor. Heltid. Uten ledere. Månedslønn inkludert variable tillegg. 1.10 2005. Privat sektor vektet.

Når vi tatt ut lederne i stat og privat sektor, endres bildet. Forskjellen i medianverdiene ligger nå på 32 000 kroner. Gjennomsnittstallene var på 46 000 kroner, mens det trimmede gjennomsnittet ga en forskjell på 43 000 kroner på årsbasis.

Ser man nederst i fordelingen tjener P05, P10 og P20 henholdsvis 40 000, 27 000 og 8 000 mer i staten enn i privat sektor. P25 kommer ut helt likt for de to sektorene, mens i P30 er lønnen 8 000 høyere i privat sektor. Det er fortsatt øverst i fordelingen at forskjellene mellom privat og statlig sektor er store. Sammenlikner man P80, P90 og P95 på tvers av sektorene, var forskjellene på 99 000, 146 000 og 173 000 kroner på årsbasis. De høyest lønnede (P95) hadde 2,8 ganger så høy lønn som de lavest lønnede (P05) i privat sektor, mens forskjellen i staten var på 1,8. I tabell A5 og figur A4 har vi satt opp lønnsforskjellene mellom stat og privat sektor for de med høyere utdanning, med og uten lederne.

Figur A4. Lønnsforskjeller for ansatte med høyere utdanning. Heltid. Med og uten ledere. Kroner. Lønnstatistikk 1.10 2005. Privat sektor vektet.

Tabell A5. Lønnsforskjeller for ansatte med høyere utdanning, Heltid. Med og uten ledere. Forskjeller i kroner årsbasis og prosent. Lønnstatistikk 1.10 2005.

Ledere inkludert	P05	P10	P20	P25	P30	P40	Median	P60	P70	P75	P80	P90	P95	5% trimmet MEAN	MEAN
Privat sektor (n=270242)	20834	23109	26167	27508	29004	31559	34500	37793	41728	44322	47332	55817	64298	36416	37662
Staten (n=66531)	23811	25125	26008	26917	27383	28858	30604	32658	34417	35083	36509	41475	45667	31476	32184
Forskjell årsbasis kroner	-35724	-24192	1908	7092	19454	32408	46752	61625	87732	110865	129876	172104	223567	59278	65741
Forskjell årsbasis prosent	-14	-9	1	2	6	9	11	14	18	21	23	26	29	14	15
Uten ledere															
Privat sektor (n=215725)	20279	22500	25125	26472	27580	30000	32500	35240	38644	40673	43078	50000	55976	33915	34654
Staten (n=57973)	23592	24733	25814	26467	26917	28358	29875	31517	33233	33850	34803	37858	41519	30367	30800
Forskjell årsbasis kroner	-39761	-26796	-8268	60	7956	19704	31500	44676	64932	81876	99300	145704	173484	42577	46240
Forskjell årsbasis prosent	-16	-10	-3	0	2	5	8	11	14	17	19	24	26	10	11

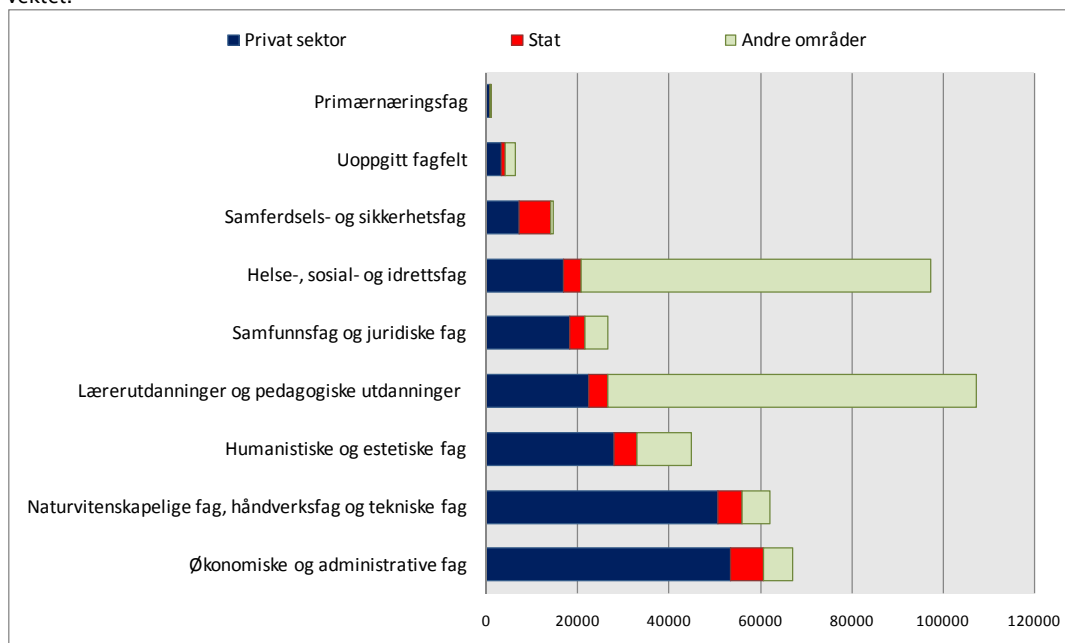
Ut fra median reduseres forskjellen på årsbasis fra 47 000 til 32 000 når man ikke har med lederne. I prosent reduseres medianforskjellen med tre prosentpoeng, fra elleve til åtte prosent. *En tredel av forskjellen mellom stat og privat sektor for utdanningsgruppene faller bort, når man trekker lederne ut av sammenlikningen.* Legger man trimmet gjennomsnitt til grunn endres forskjellene med fire prosentpoeng, mens forskjellene endres med fem prosentpoeng dersom man legger gjennomsnittet til grunn.

Helt nederst og helt øverst i fordelingen er det fortsatt forskjeller, også etter at vi har tatt ut lederne. P05 i privat sektor tjener 16 prosent mindre enn P05 i staten, P10 i privat sektor tjener ti prosent mindre enn P10 i staten, mens P25 i begge sektorene tjener likt. I den andre enden av fordelingen tjener P95 og P90 28 og 24 prosent mer i privat sektor enn i staten.

Lønnsammenlikning på tvers – kort høyere utdanning

I de foregående analysene er alle heltidsansatte med høyere utdanning med. Vi skal her foreta tilsvarende analyser separat for de med 1-4 års utdanning og deretter for de med mer enn 4 års utdanning. Komparasjonen vil skje mellom stat og privat sektor, mellom utdanningsretninger, og etter kjønn, men først skal vi se litt nærmere på likheter og forskjeller på utdanningsbakgrunn for alle med kort høyere utdanning. Utdanningslengde er et forhold, et annet er hvilke type utdanning arbeidstakerne i stat og privat sektor har.

Figur A5. Antall arbeidstakere med 1–4 års utdanning. Utdanningsretning⁷ og arbeidssektor. Privat sektor vektet.

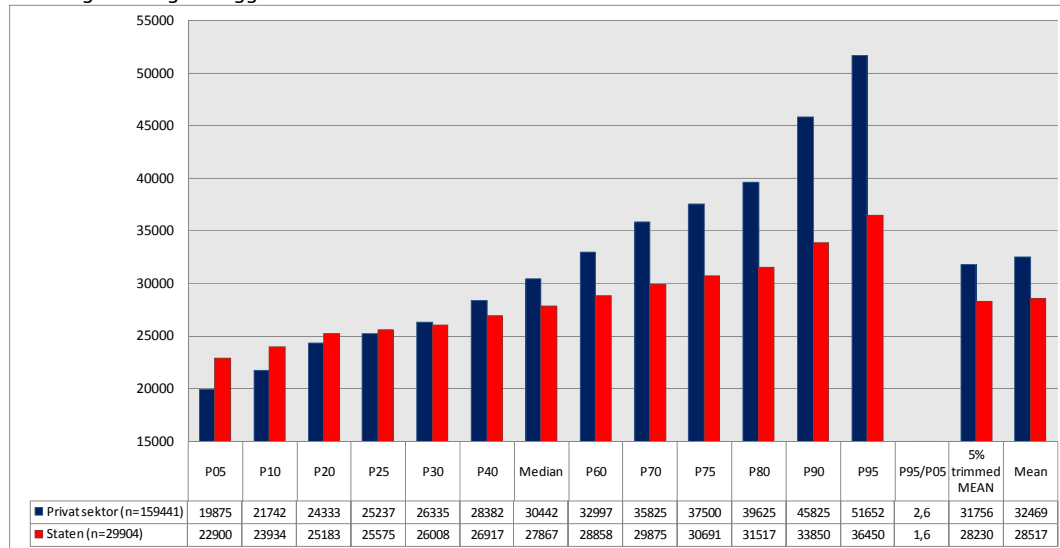
Samlet var det 203000 tilsatte med kort høyere utdanning i privat sektor, 36000 i staten og 189000 tilsatte i andre områder. De største utdanningsretningene med kort høyere utdanning befinner seg utenfor privat sektor og staten. De arbeider i skoleverket (kommune og fylkeskommune) og i helseforetakene (Spekter).

Den største gruppen med kort utdanning i privat sektor har økonomiske utdannelse (høgskolekandidater, diplomøkonomer, revisorer, siviløkonomer etc.) Deretter følger korte tekniske utdannelse (ingeniører, høgskolekandiater etc). Godt over halvparten av de tilsatte i privat sektor har en av disse to utdanningsbakgrunnene. I staten er de med kort utdanning spredd over flere utdanningsbakgrunner. Om lag 10 prosent av de ulike

⁷ Koding av utdanning følger Norsk Standard for utdanningsgruppering (NUS 2000). SSB C617.

utdanningsretningene er å finne i statlig sektor, med et unntak; samferdsels- og sikkerhetsfag. Dette skyldes at militære og politifaglige utdanninger er kategorisert her. For alle med kort høyere utdanning, etter at vi har tatt ut lederne, var lønnsforskjeller mellom privat og statlig sektor slik (figur A6).

Figur A6. Ansatte med kort høyere utdanning i stat og privat sektor. Heltid. Uten ledere. Månedslønn inkludert uregelmessige tillegg. 1.10 2005. Privat sektor vektet.

Medianforskjellen mellom privat og statlig sektor var på 31 000 kroner på årsbasis, trimmet gjennomsnittet ga forskjell på 42 000 og gjennomsnittet en forskjell på 47 000 kroner.

I de nedre percentilene viser det seg at staten har høyere lønnsnivå enn privat sektor, med henholdsvis 36 000, 26 000, 10 000 og 4 000 for P05, P10, P20 og P25. Først i P30 er lønnsnivået høyere i privat enn i statlig sektor. Det er fortsatt slik at det er i de øvre delene i fordelingen at lønnsforskjellene blir store. På årsbasis var forskjellene på 97 000, 144 000 og 182 000 for henholdsvis P80, P90 og P95. Som tallene fra TBU (figur A1 og A2) viste var det også store forskjeller innad i privat sektor. Finanstjenester og oljenæringen var de næringene⁸ med det høyeste lønnsnivået. Dersom vi ser privat sektor, uten olje og finanstjenester, reduseres medianforskjellen mellom sektorene fra 31 000 til 26 000 kroner på årsbasis (se tabell A7).

⁸ Standard for næringsgruppering. Oljenæringen Nace=11 og Finanstjenester er Nace=65, 66 og 67.

Lønnsforskjeller etter utdanningsretninger⁹

Det er i hovedsak i de to utdanningsretningene, teknikk og økonomi, vi finner store årlige lønnsforskjeller. Medianlønnen for tekniske utdanninger ligger 64 000 høyere i privat sektor enn i staten, mens den ligger 54 000 høyere for økonomiske utdanninger. Av de i alt ni utdanningsretningene er medianlønn høyere i privat sektor for fem utdanningsretninger, den er høyere i staten for tre utdanningsretninger, mens forskjellen er en drøy tusenlapp for den siste utdanningsretningen.

Tabell A6. Medianlønn pr år etter utdanningsretning. Kort høyere utdanning. Antall personer. Årlig forskjell

	Medianlønn privat	Antall personer	Medianlønn stat	Antall personer	Årlig forskjell
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	410040	45989	346296	4620	63744
Økonomiske og administrative fag	377388	45628	323004	5787	54384
Samferdsels- og sikkerhetsfag	380000	6535	340296	6649	39704
Samfunnsfag og juridiske fag	346451	13022	317604	2719	28847
Humanistiske og estetiske fag	333600	20015	317604	3521	15996
Uoppgitt fagfelt	325205	2712	323994	562	1211
Helse-, sosial- og idrettsfag	331008	9842	334404	2821	-3396
Primærnæringsfag	309204	756	317604	83	-8400
Lærerutdanninger og pedagogiske utdanninger	315000	14942	340296	3142	-25296
Samlet	365304	159441	334404	29904	30900

Målt ut fra medianlønn hadde 20 prosent av de med kort høyere utdanning høyere lønn i stat enn i privat sektor. Tilsvarende for privat sektor hadde 16 prosent av de med kort høyere utdanning høyere medianlønn i stat enn i privat sektor.

Tabell A7. Medianlønn pr år etter utdanningsretning. Privat sektor, uten olje og finanstjenester. Antall personer. Årlig forskjell.

	Median privat sektor, uten olje og finans	Antall personer	Medianlønn stat	Antall personer	Årlig forskjell
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	405000	42380	346296	4620	58704
Økonomiske og administrative fag	372000	37606	323004	5787	48996
Samferdsels- og sikkerhetsfag	374316	5950	340296	6649	34020
Samfunnsfag og juridiske fag	344520	12138	317604	2719	26916
Humanistiske og estetiske fag	330000	18656	317604	3521	12396
Uoppgitt fagfelt	322341	2498	323994	562	-1653
Helse-, sosial- og idrettsfag	330000	9496	334404	2821	-4404
Primærnæringsfag	309204	738	317604	83	-8400
Lærerutdanninger og pedagogiske utdanninger	313992	14451	340296	3142	-26304
Samlet	360492	143911	334404	29904	26088

Når vi tar ut de 15500 personene som jobber i olje eller i finanstjenester endres forskjellen i medianlønn fra 31 000 til 26 000 på årsbasis. Tilsvarende går medianforskjellene ned med om lag 5 000 kroner for tekniske og økonomiske utdanningsretninger. Forskjellene i medianlønn var dog fortsatt på 59 000 for tekniske fag og 49 000 for økonomiske fag, selv etter at finanstjenester og oljenæringen er tatt ut av sammenlikningen.

⁹ Inndelingen følger norsk standard for utdanningsgruppering, NUS 2000 (SSB C617)

Lønnsforskjeller etter utdanningsretninger og kjønn

Når vi sammenlikner kvinner og menn separat får vi frem forskjeller i medianlønnen mellom utdanningsretningene. Forskjellen i medianlønn på årsbasis var på 31 000 mellom privat og statlig sektor, og på 26 000 dersom vi så bort fra olje- og finanstjenester. Ser vi forskjellen i lys av arbeidstakernes kjønn endres bildet. Medianlønn for menn i privat sektor var på 396 000, mens den for kvinner var på 329 000. I staten var menns medianlønn på 342 000, mens kvinners var på 323 000. Forskjell i medianlønn mellom kvinner og menn i privat sektor var mer enn dobbelt så stor (67 000) som forskjellen i medianlønn mellom privat og statlig sektor (31 000).

Tabell A8. Medianlønn på årsbasis. Etter utdanningsretning. Etter kjønn. Antall personer. Kvinne og sektorfradrag.

Medianlønn årsbasis	Menn privat sektor	n	Kvinner privat sektor	n	Menn stat	n	Kvinner stat	n
Humanistiske og estetiske fag	349116	9523	322908	10493	334404	1438	312096	2083
Lærerutdanninger og pedagogiske utdannin	353640	5847	300475	9095	349128	1378	335964	1764
Samfunnsfag og juridiske fag	365911	6891	325785	6131	328596	1249	312270	1470
Økonomiske og administrative fag	405937	25992	347604	19636	336516	2913	312096	2874
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og te	419036	39931	357156	6058	352296	3587	323004	1033
Helse-, sosial- og idrettsfag	352500	2767	327236	7075	340296	870	329652	1951
Primærnæringsfag	311268	626	305096	130	317604	62	306900	21
Samferdsels- og sikkerhetsfag	393725	5448	324996	1087	342900	5649	323982	1000
Uoppgitt fagfelt	336375	1583	318000	1129	340296	229	317604	333
Samlet	396000	98607	329460	60834	342420	17375	323004	12529

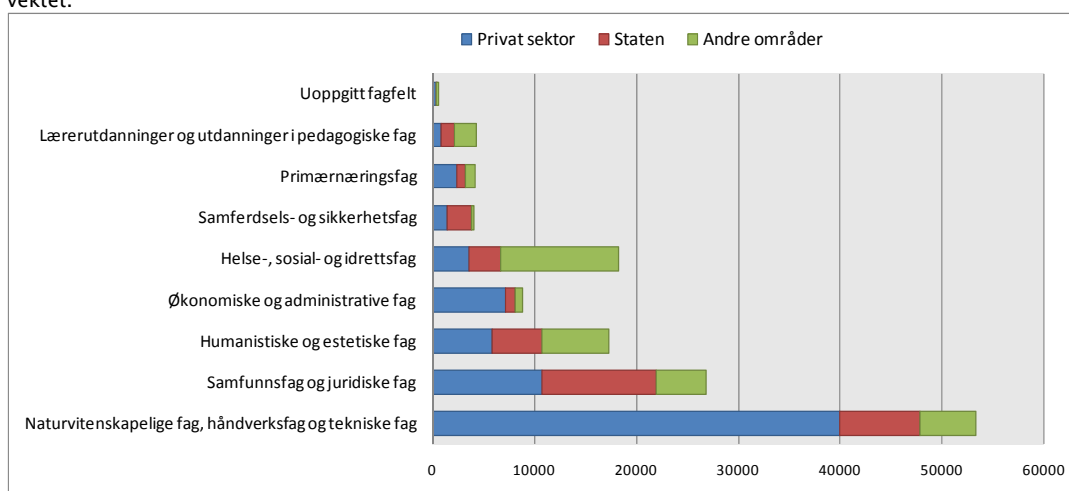
	kvinnefradrag privat	Kvinnefradrag stat	Sektorfradrag kvinner	Sektorfradrag menn
Humanistiske og estetiske fag	-26208	-22308	-10812	-14712
Lærerutdanninger og pedagogiske utdannin	-53165	-13164	35489	-4512
Samfunnsfag og juridiske fag	-40126	-16326	-13515	-37315
Økonomiske og administrative fag	-58333	-24420	-35508	-69421
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og te	-61880	-29292	-34152	-66740
Helse-, sosial- og idrettsfag	-25264	-10644	2416	-12204
Primærnæringsfag	-6172	-10704	1804	6336
Samferdsels- og sikkerhetsfag	-68729	-18918	-1014	-50825
Uoppgitt fagfelt	-18375	-22692	-396	3921
Samlet	-66540	-19416	-6456	-53580

Forskjellene i tabell A8 er regnet i forhold til kjønn og sektor. Kvinnefradraget er forskjellen i medianlønn for kvinner og menn i samme sektor (privat eller stat) mens sektorfradraget er forskjellen i medianlønn mellom kvinner/menn i de to sektorene. For kvinner med kortere høy utdanning er ikke sektorfradraget større enn på 6 000 kroner for alle utdanningsretningene samlet. Kvinner i privat sektor med kort høyere utdanning hadde 6 000 kroner mer enn kvinner i staten i medianlønn. Kvinnefradraget i privat sektor (forskjellen mellom kvinner og menns medianlønn i privat sektor) er derimot mer enn ti ganger større; 67 000. For menn i staten er medianlønnen 19 000 høyere enn kvinnenenes, mens det mannlige sektorfradraget er tre ganger så stort; 54 000. Med kort høyere utdanning er det mindre å hente ved å bytte sektor for kvinner enn for menn. Dette fordi den kvinnelige «normallønsmottakeren» i privat sektor ikke tjener så mye mer enn kvinnelige «normallønsmottakeren» i staten. For menn er en eventuell flyttegevinst større. Den mannlige «normallønsmottakeren» i privat sektor tjener betydelig mer enn den mannlige «normallønsmottakeren» i staten.

Lønnsammenlikning på tvers – lang høyere utdanning

Som for de med kort høyere utdanning, skal vi foreta en sammenlikning for de med utdanning på hovedfag/masternivå eller 5-6 års høyere utdanning etter videregående opplæring. Komparasjonen vil skje mellom stat og privat sektor, mellom utdanningsretninger, og mellom kjønnene. Først skal vi se litt nærmere på likheter og forskjeller på utdanningsbakgrunn for alle med lang høyere utdanning i hele arbeidsmarkedet.

Figur A7. Antall arbeidstakere med 5–6 års utdanning. Utdanningsretning og arbeidssektor. Privat sektor vektet.

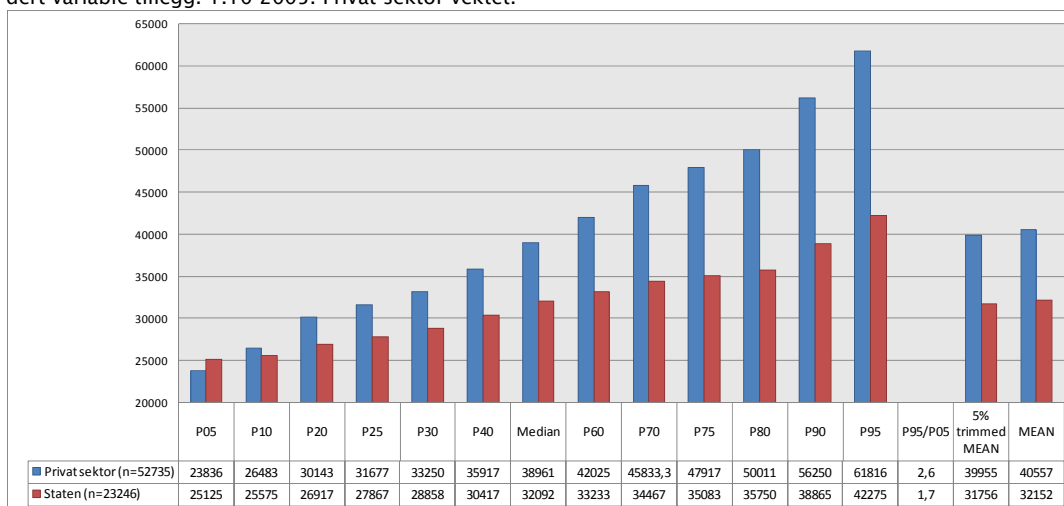

Til sammen er det 138 000 arbeidstakere med lang høyere utdanning, hvorav 73 000 er i privat sektor og 33 000 er i staten. Utenfor disse to sektorene finner vi et innslag med helsefaglig bakgrunn (eksempelvis leger) i helseforetakene samt humanistisk bakgrunn (lektorer i skoleverket). Utover dette er innslaget av lang høyere utdanning lavt utenfor privat sektor og staten.

For privat sektor samlet har 55 prosent naturvitenskapelig bakgrunn (sivilingeniører, cand.scient og lignende), 15 prosent samfunnsfag og juridiske fag og 10 prosent økonomisk utdanningsbakgrunn. For staten samlet fordeler de 33000 tilsatte seg med 34 prosent samfunnsfag og juridiske fag, 24 prosent naturvitenskap og 15 prosent humanistisk bakgrunn.

Av de 73000 med lang høyere utdanning i privat sektor var 14000 ledere. I staten var 5000 av de 33000 ledere. Etter å ha tatt ut ledere og deltidsansatte står vi igjen med om lag 53000 tilsatte i privat sektor og 23000 tilsatte i staten som vi skal analysere lønnsforskjellene for.

Figur A8. Ansatte med lang høyere utdanning i stat og privat sektor. Heltid. Uten ledere. Månedslønn inkludert variable tillegg. 1.10 2005. Privat sektor vektet.

Forskjellene mellom privat og statlig sektor på medianlønnen var på 82 000 på årsbasis, mens det trimmede gjennomsnittet gir en forskjell på 98 000 og gjennomsnittet en forskjell på 101 000. Det er kun helt nederst i fordelingen (P05) at lønnsnivået er høyere i staten enn i privat sektor. Allerede i P30 finner vi en forskjell på 53 000 mellom statlig og privat sektor på årsbasis. I P90 er forskjellene på 208 000, mens de i P95 ligger på 234 000. Forskjellene er med andre ord større enn de vi fant for kort høyere utdanning. Dersom vi ser privat sektor uten oljenæringen og finanstjenester, faller medianforskjellen med 11 000 kroner til 71 000 på årsbasis (se tabell A10).

Lønnsforskjeller etter utdanningsretninger

Medianlønnen for lang høyere utdanning i privat sektor lå på 468 000 mot en medianlønn på 385 000 i staten. I de to utdanningsretningene, teknikk og samfunnsfag og juss, finner vi betydelige lønnsforskjeller. Medianlønnen for tekniske utdanninger ligger 120 000 høyere i privat sektor enn i staten, mens den ligger 85 000 høyere for samfunnsfag og juridiske fag. Av i alt ni utdanningsretningene er medianlønn høyere i syv retninger i privat sektor, mens forskjellen i favør staten er for to retninger; lærerutdanning og humanistiske utdannelse.

Tabell A9. Medianlønn etter utdanningsretning. Lang høyere utdanning. Antall personer. Privat sektor vektet. Årlig forskjell

	Medianlønn privat sektor	Antall personer	Medianlønn stat	Antall personer	Forskjell årsbasis
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	498324	31188	378204	5692	120120
Samfunnsfag og juridiske fag	450000	7879	365004	7561	84996
Helse-, sosial- og idrettsfag	470220	2071	398796	1664	71424
Økonomiske og administrative fag	420456	5047	352296	785	68160
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	499992	702	436992	2157	63000
Uoppgitt fagfelt	420437	267	385104	54	35333
Primærnæringsfag	383684	1333	358500	585	25184
Lærerutdanninger og utdanninger i	385584	543	398796	1013	-13212
Humanistiske og estetiske fag	362826	3706	378204	3735	-15378
Samlet	467532	52735	385104	23246	82428

Ut fra median hadde 20 prosent av de med lang høyere utdanning høyere lønn i stat enn i privat sektor (lærerutdanninger og humanistiske fag). Tilsvarende for privat sektor hadde kun 8 prosent av de med lang høyere utdanning høyere medianlønn i stat enn i privat sektor (lærerutdanninger og humanistiske fag).

Tabell A10. Medianlønn etter utdanningsretning. Privat sektor, uten olje og finanstjenester, vektet. Antall personer. Årlig forskjell.

	Medianlønn privat sektor	Antall personer	Medianlønn stat	Antall personer	Forskjell årsbasis
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	487436	27259	378204	5692	109232
Samfunnsfag og juridiske fag	442116	7111	365004	7561	77112
Helse-, sosial- og idrettsfag	468041	2045	398796	1664	69245
Økonomiske og administrative fag	416920	4201	352296	785	64624
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	492932	636	436992	2157	55940
Uoppgitt fagfelt	410373	245	385104	54	25269
Primærnæringsfag	380155	1263	358500	585	21655
Lærerutdanninger og utdanninger i	385296	527	398796	1013	-13500
Humanistiske og estetiske fag	361943	3677	378204	3735	-16261
Samlet	456504	46965	385104	23246	71400

Når vi tar ut de 6000 personene som jobber i olje og finanstjenester endres forskjellen i medianlønn fra 82 000 til 71 000 på årsbasis. Tilsvarende går medianforskjellene ned med om lag 11 000 kroner for tekniske og 8 000 for samfunnsfag og juridiske utdanningsretninger. Forskjellene i medianlønn var dog fortsatt på 109 000 for tekniske fag og 77 000 for samfunnsfag og juridiske fag, selv etter at høylønnsnæringene er tatt ut av sammenlikningen.

Lønnsforskjeller etter utdanningsretninger og kjønn

For de med kort høyere utdanning viste det seg å være interessante forskjeller når vi trakk inn kjønnsdimensjonen. Medianlønnen for menn med lang høyere utdanning lå på 490 000 i privat sektor, mens kvinnene med tilsvarende utdanningsbakgrunn hadde en medianlønn på 410 000 kroner. Med andre ord et kvinnefradrag i privat sektor på 80 000 kroner. Tilsvarende var menns medianlønn på 392 000 kroner i staten, mens kvinnene hadde en medianlønn på 358 500. Kvinnefradraget i staten var på 34 000 kroner. Mens kvinners sektorfradrag for kort høyere utdanning var på 6 000, viser den seg å være på 52 000 for kvinner med lang utdannelse. For menn er sektorfradraget på 98 000 målt ut fra forskjell i medianlønn.

Tabell A6. Medianlønn på årsbasis. Etter utdanningsretning. Etter kjønn. Antall personer. Kvinne og sektorfradrag. Privat sektor vektet.

Medianlønn årsbasis	Menn privat sektor	n	Kvinner privat sektor	n	Menn stat	n	Kvinner stat	n
Humanistiske og estetiske fag	367313	2001	358692	1705	385104	2229	358500	1506
Lærerutdanninger og pedagogiske utdanninger	408963	212	372005	331	406200	358	398796	655
Samfunnsfag og juridiske fag	480000	4681	416990	3198	378204	3819	352296	3742
Økonomiske og administrative fag	450000	3256	389025	1791	371796	460	329676	325
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	512004	25503	442748	5685	385104	4065	346296	1627
Helse-, sosial- og idrettsfag	500004	1087	438994	983	398796	698	398796	966
Primærnæringsfag	394980	1041	348744	291	365004	396	346296	189
Samferdsels- og sikkerhetsfag	510000	643	343109	59	437400	2077	413604	80
Uoppgitt fagfelt	477444	181	354224	85	420996	30	340296	24
Samlet	489996	38606	410004	14130	391896	14132	358500	9114

	kvinnefradrag privat	Kvinnefradrag stat	Sektorfradrag kvinner	Sektorfradrag menn
Humanistiske og estetiske fag	-8621	-26604	-192	17791
Lærerutdanninger og pedagogiske utdanninger	-36958	-7404	26791	-2763
Samfunnsfag og juridiske fag	-63010	-25908	-64694	-101796
Økonomiske og administrative fag	-60975	-42120	-59349	-78204
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	-69256	-38808	-96452	-126900
Helse-, sosial- og idrettsfag	-61010	0	-40198	-101208
Primærnæringsfag	-46236	-18708	-2448	-29976
Samferdsels- og sikkerhetsfag	-166891	-23796	70495	-72600
Uoppgitt fagfelt	-123221	-80700	-13928	-56448
Samlet	-79992	-33396	-51504	-98100

Med lang høyere utdanning er det mer å hente ved å bytte sektor, også for kvinner. Forskjellen i kvinners medianinntekt i stat og privat sektor er betydelige (52 000). Ut fra medianlønnen viser det seg at man også vil få mannlige kolleger med høyere lønn enn seg selv. Den mannlige «normallønsmottakeren» sin lønn lå 80 000 over den kvinnelige «normallønsmottakeren» i privat sektor. For menn med lang teknisk utdanning er det mest å hente på å bytte fra stat til privat, sektorfradraget var på 127 000 kroner mot menn med samme utdanningsretning i privat sektor. Er man derimot statlig tilsatt mann med lang utdanning innenfor humanistiske og estetiske fag bør man derimot forbli i staten, ettersom sektorfradraget her er positivt.

Sammenfatning

Vi startet ut med betydelige lønnsforskjeller for utdanningsgruppene. For de med kort høyere utdanning var forskjellene mellom privat sektor og stat på 90 000 i gjennomsnitt, mens den i gjennomsnitt lå på 136 000 for de med lengre utdanning. Syv av ti heltidsansatte med høyere utdanning i privat sektor mottok ingen bonus. Likevel hadde arbeidstakere med kort høyere utdanning i gjennomsnitt en bonus på 18 000, mens de med lang høyere utdanning i gjennomsnitt hadde 21 000. Trekker vi ut bonusene av datamaterialet reduseres gjennomsnittsforskjellene mellom sektorene til 72 000 for kort og 115 000 kroner for lang utdannelse.

Fordi den relative andelen med høyere utdanning er betydelig lavere i privat sektor, vil mye av det som fremstår som en utdanningseffekt på lønn i privat sektor snarere være en lederlønnseffekt. Vi tok derfor ut samtlige ledere, for å se hvordan lønnsforskjellene ble. For ansatte med kort høyere utdanning viste det seg da at i gjennomsnitt var forskjellene nå nede i 47 000, mens den i gjennomsnitt var 101 000 for de med lang høyere utdanning. Etersom gjennomsnitt er et mindre egnet mål for sentraltendens i et tallmateriale som ikke er normalfordelt, noe lønnsfordelingen ikke er, brukte vi heller median for å uttrykke lønnsnivået til «normallønsmottakeren». Median er lønnen til de personene som har like mange som tjener bedre enn seg og like mange som tjener dårligere enn seg i en fordeling. Med andre ord er medianen den eller de som står i midten etter at vi har rangert lønnen til samtlige i utvalget. Forskjellene ut fra median eller «normallønsmottakeren» viste seg å være 31 000 for de med kort høyere utdanning og 82 000 for de med lang høyere utdanning. Dersom vi også trakk ut oljenæringen og finanstjenester av privat sektor, ble forskjellene redusert ytterligere til henholdsvis 26 000 og 71 000 kroner.

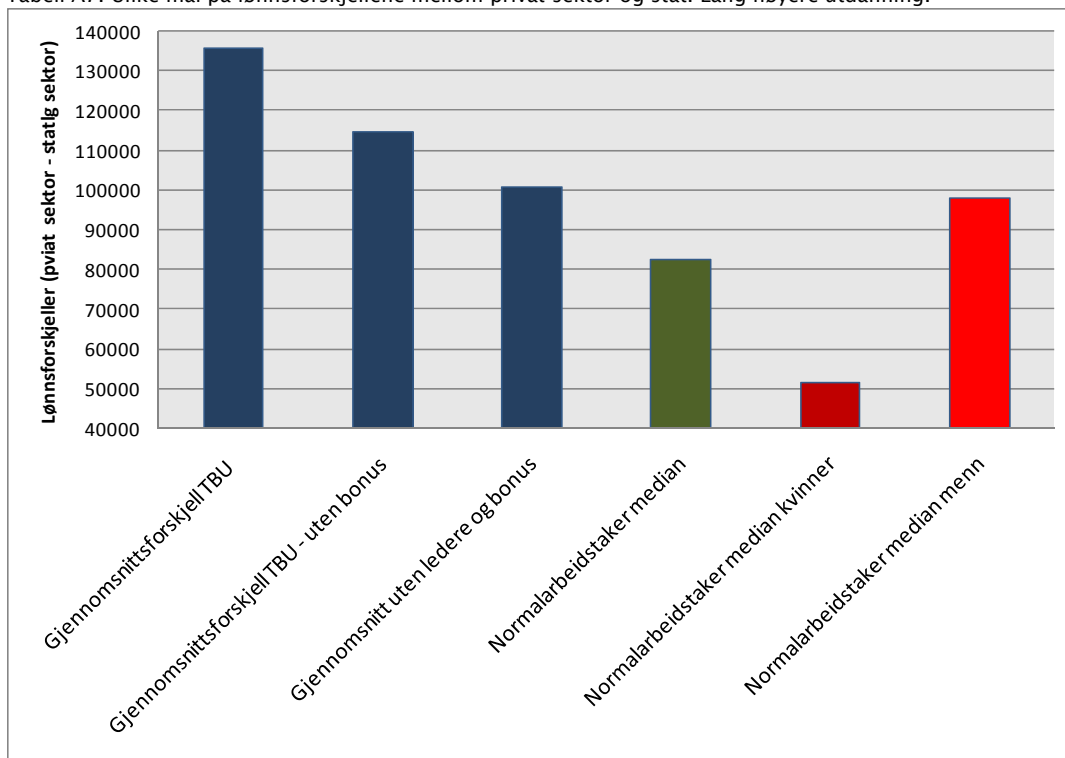
Av de opprinnelige gjennomsnittsforskjellene på 90 000 og 136 000 viser det seg at ved å fjerne bonus, lederlønninger og heller bruker av median som mål for sentraltendens, reduseres forskjellene mellom sektorene betydelig. Faktisk viser det seg at 66 prosent av lønnforskjellene for de med kort høyere utdanning og 40 prosent av lønnsforskjellene til de med lang høyere utdanning kan forklares med bonuser (man sjelden har), lederlønn (man ikke har, dersom man ikke er leder) og ved å bruke median som mål på sentraltendens. Tar vi i tillegg ut oljenæringen og finanstjenester av privat sektor, er henholdsvis 71 prosent og 48 prosent av de opprinnelige lønnsforskjellene borte.

Lengden på utdanningen er et forhold, type utdanning et annet, og ikke minst kjønn et tredje forhold. Den kvinnelige «normallønsmottakeren» i privat sektor med kort høyere utdanning, hadde en lønn som lå 6 000 kroner høyere enn den kvinnelige «normallønsmottakeren» i staten. Derimot hadde kvinner med kort høyere utdanning en medi-

anlønn som lå 67 000 under den mannlige «normallønsmottakeren» i privat sektor. Fordi den mannlige «normallønsmottakeren» har betydelig høyere lønn enn den kvinnelige «normallønsmottakeren» i privat sektor, er det i første rekke menn med kort høyere utdanning som har mest å hente ved å bytte fra stat til privat sektor. Dette fordrer dog at man har en teknisk eller økonomisk utdanning, ettersom dette er de dominante utdanningsretningene i privat sektor. Det var for disse to utdanningsretningene sektorfradraget med å jobbe i staten var stort.

For de med lengst utdanning, viser det seg at kvinnenes medianlønn lå 52 000 lavere i staten enn i privat sektor. I likhet med menn med kort høyere utdanning har også kvinner med lang høy utdanning, mye å hente ved å bytte fra stat til privat sektor. Kvinner med lang utdannelse hadde dog 80 000 kroner lavere medianlønn enn menn i privat sektor. For menn med lang høyere utdanning er sektorforskjellen på 98 000 kroner. For menn med lang teknisk utdanning var det mest å hente. Sektorfradraget for en mannlige «normallønsmottakeren» var på 127 000 kroner mot tilsvarende menn med i privat sektor. Er man derimot mann med lang utdanning innenfor humanistiske og estetiske fag bør man derimot forbli i staten. Normallønsmottakeren i staten hadde 18 000 mer i lønn enn «normallønsmottakeren» med samme utdanningsretning i privat sektor.

Tabell A7. Ulike mål på lønnsforskjellene mellom privat sektor og stat. Lang høyere utdanning.

Det samlede bildet er fortsatt slik at arbeidstakere med høyere utdanning i all hovedsak har høyere lønn i privat sektor enn i staten. Heller ikke disse analysene, rokker ved det. Derimot er forskjellene langt mer nyanserte enn det som kommer frem av Teknisk be-

regningsutvalgs gjennomsnittstall. Bonus og lederlønninger er sentrale komponenter, utdanningslengde og utdanningsretning likeså – men målt ut fra «normallønsmottakerens» lønnsnivå synes kjønn å være den tyngste forklaringsfaktoren. Tar man utgangspunkt i den opprinnelige gjennomsnittsforskjellen på 136 000 for de med lengst utdanning, trekker ut bonus og lederlønninger, reduseres forskjellen for «normallønsmottakeren» til 82 000 mellom stat og privat sektor. Er man kvinne med lang høyere utdanning må man trekke fra ytterligere 30 000, mens menn med lang høyere utdanning kan legge til 16 000 for å få frem sektorforskjellen på 98 000.

Vedlegg 1 Lederstillinger

Privat sektor

1 Administrative ledere og politikere

- 11 Politikere og toppledere i offentlig administrasjon og interesseorganisasjoner
- 111 Politikere
- 1110 Politikere
- 112 Toppledere i offentlig administrasjon
- 1120 Toppledere i offentlig administrasjon
- 114 Ledere i interesseorganisasjoner
- 1141 Ledere i partipolitiske organisasjoner
- 1142 Ledere i arbeidsgiver-/arbeidstakerorganisasjoner og økonomiske interesseorganisasjoner
- 1143 Ledere i humanitære organisasjoner og andre interesseorganisasjoner

12 Ledere i store og mellomstore bedrifter og i offentlig administrasjon mv.

- 121 Administrerende direktører
- 1210 Administrerende direktører
- 122 Produksjonsdirektører
- 1221 Produksjonsdirektører innen jordbruk, skogbruk og fiske
- 1222 Produksjonsdirektører innen oljeog gassutvinning, bergverksdrift, industri, kraft-og vannforsyning
- 1223 Produksjonsdirektører innen bygge- og anleggsvirksomhet
- 1224 Produksjonsdirektører innen varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet mv.
- 1225 Produksjonsdirektører innen transport og kommunikasjon

1226 Produksjonsdirektører innen
finansiell tjenesteyting, eiendomsdrift
osv.
1227 Produksjonsdirektører innen
offentlig administrasjon
1228 Produksjonsdirektører innen
undervisning, helse- og sosialtjenester
1229 Produksjonsdirektører innen
andre sosiale og personlige
tjenester
1220 Produksjonsdirektører innen ikke
-spesifisert næringsområde
123 Spesialdirektører
1231 Finans-, økonomi- og administrasjonsdirektører
1232 Personaldirektører
1233 Salgsdirektører
1234 Markeds- og informasjonsdirektører
1235 Innkjøps- og distribusjonsdirektører
1236 IT-direktører
1237 Forskningsdirektører
1239 Andre spesialdirektører

13 Ledere av små bedrifter

131 Ledere av små bedrifter
1311 Ledere innen jordbruk, skogbruk
og fiske
1312 Ledere innen bergverksdrift,
industri, kraft- og vannforsyning
1313 Ledere innen bygge- og anleggsvirksomhet
1314 Ledere innen varehandel mv.
1315 Ledere innen hotell- og restaurantvirksomhet
1316 Ledere innen transport og
kommunikasjon
1317 Ledere innen finansiell tjenesteyting,
eiendomsdrift osv.
1318 Ledere innen renovasjon, personlig
tjenesteyting og arbeid for
private husholdninger
1319 Andre ledere
1310 Ledere innen ikke-spesifisert
Næringsområde

Staten

Lederne i Statens lederlønssystem og dommerlønssystem er tatt ut.

I tillegg til følgende stillingskoder i Staten hovedtariffavtale(r) tatt ut.

Stilling	HTA kode
Ambassadør	1507
Ass.friomsorgsleder	1503
Ass.fengselsleder	1502
Distriktssjef	1500
Leder	1493
Leder	1492
Ass. leder	1491
Distriktssjef	1482
Assiterende sjef	1481
Sjef for Politihøgskolen	1480
Regiondirektør	1477
Instituttleder	1475
Dekan	1474
Studieleder	1473
Friomsorgsleder	1453
Fengselsleder	1452
Leder	1431
Nemndsleder	1425
Leder	1420
Nestleder	1419
Verksmester	1415
Avdelingsleder	1407
Avdelingsleder	1401
Gruppeleder	1375
Produksjonsleder	1372
Viseadmiral	1369
Generalløytnant	1368
Faglig leder	1366
Informasjonssjef	1365
Stedlig leder	1357
Avdelingsleder	1350
Ledende arrestforvarer	1342
Vaktleder	1338
Avdelingsleder	1319
Områdesjef	1316

Kontreadmiral	1315
Generalmajor	1314
Fagdirektør	1313
Sendelagsleder	1305
Overtannlege	1301
Gruppeleder	1288
Avdelingssje	1280
Seksjonsleder	1279
Ass. avdelingssjef	1278
Miljøvernssjef	1268
Fylkesjordsjef	1261
Avdelingstannlege	1260
Avdelingsergoterapeut	1254
Sjef for UP	1244
Politistasjonssjef	1243
Avdelingsdirektør	1218
Underdirektør	1217
Seksjonssjef	1211
Revisjonssjef	1207
Førstebibliotekar	1200
Studiesjef	1197
Undervisningsinspektør	1187
Leder av fylkesnemnda	1177
Biskop	1170
Leder av kompetansesenter	1168
Driftsleder	1137
Renholdsleder	1132
Kjøkkensjef	1124
Mester	1120
Formann	1119
Arbeidsleder	1118
Forskningsjef	1111
Preparantleder	1107
Laborantleder	1098
Sjefarkitekt	1095
Sjefingeniør	1088
Hovedbibliotekar	1077
Arkivleder	1072
Kontorleder	1071
Direktør	1062
Assisterende direktør	1061

Avdelingsdirektør	1060
Underdirektør	1059
Administrasjonssjef	1058
Informasjonssjef	1057
Økonomisjef	1056
Personalsjef	1055
Kontorsjef	1054
Skipsfører	1035
Klinikkavdelingsleder	1033
Avdelingsleder	1029
Riksbibliotekar	1025
EDB-sjef	1006
Rektor	1004
Daglig leder	999
Avdelingsleder	997
Studieinspektør	958
Undervisningsinspektør	955
Rektor	953
Styrer	948
Domprost	935
Prost	933
Sjøfartsinspektør	890
Generalkonsul	886
Ambassaderåd	882
Sjefbioingeniør	847
Sjef fysioterapeut	836
Avdelingsleder	834
Oversykepleier	820
Avdelingspsykepleier	816
Overveterinær	802
Sjefpsykolog	796
Avdelingsoverlege	784
Overlege	782
Fylkeslege	779
Ass. fylkeslege	774
Fagsjef	738
Trygdesjef	721
Overlege	717
Vaktsjef	690
Jordskifteoverdommer	458
Fylkesskogsjef	435

Driftsleder	400
Distriktssjef	363
Sektorleder	361
Overlege	356
Riksarkivar	354
Statsarkivar	353
Avdelingsarkivar	352
Riksteatersjef	351
Redningsinspektør	349
Redningsleder	348
Grensekommisær	346
Grenseinspektør	345
Sivilforsvarsinspektør	332
Lensmann	326
Maskinsjef	312
Arrestforvarer	303
Visepolitimester	295
Politimester	292
Politiinspektør	290
Underbestyrer	282
Gårdsbestyrer	280
Underverksmester	278
Driftssjef	272
Fengselsinspektør	266
Sysselmann	262
Ass. sysselmann	261
Generaladvokat	256
Førstestatsadvokat	254
Redaktør	228
Redaksjonssjef	226
Områdedirektor	215
Rektor	214
Overlege	207
Overbrannmester	190
Verkstedsbestyrer	177
Verkstedsleder	174
Lagersjef	168
Maskinsjef	162
Flaggkommandør	152
Brigader	151
Kommandør	150

Oberst	149
Kommandørkaptein	148
Oberstløytnant	147
Distriktsarbeidssjef	134
Assisterende fylkesmann	129
Skipsfører	106
Førsteinspektør	82
Skattefogd	42
Likningssjef	40
Fylkesskattesjef	27
Avdelingsjef	24
Byråsjef	8

Litteratur

Etter inntektsoppgjørene 2007.

Oppsummering av lønnsoppgjørene og statistikk for lønn og inntektsfordeling
Rapport fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene. AID 2007.

Lunde, Harald og Grini, Knut Håkon(2007) Bonus hvor mye og til hvem?
SSB rapport 2007/18.

NOU 2006:11 Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 2006.

NOU 2008:10 Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 2008.

Hva forklarer lønnsforskjellene?

Dette notatet er en del av LO-prosjektet «Lønn på tvers», der Fafo har gått igjennom lønnsstatistikken med sikte på å studere forskjeller mellom arbeidslivets ulike sektorer. Notatet tar for seg lønnsforskjeller mellom utdanningsgruppene i staten og i privat sektor, og ser nærmere på forskjellene etter at bonus og lederlønninger er tatt ut av sammenlikningsgrunnlaget.

